

Luomueläinten lääkitä

Valtakunnalliset Luomupäivät 9.-10.11.2017

Kuopio

Merja Manninen

Evira

5 artikla

Maatalouteen sovellettavat erityiset periaatteet

Luonnonmukainen maatalous perustuu 4 artiklassa säädettyjen yleisten periaatteiden lisäksi seuraaviin erityisiin periaatteisiin:

- e) eläinten terveyden ylläpito **edistämällä eläinten luonnollista immuunijärjestelmää** sekä **sopivien rotujen ja kotieläintuotannon käytäntöjen** valinta;
- h) sellaisen **eläinten hyvinvointia koskevan korkean vaatimustason noudattaminen**, joka vastaa **lajikohtaisia tarpeita**;
- j) **rotujen valinta** ottamalla huomioon eläinten kyky mukautua paikallisiin olosuhteisiin, **elinvoimaisuus** sekä **vastustuskyky taudeille ja terveysongelmille**;
- k) **kotieläinten ruokkiminen luonnonmukaisella rehulla**, joka koostuu luonnonmukaisesti tuotetuista maatalousperäisistä ainesosista ja luonnollisista muista kuin maatalousperäisistä ainesosista;
- l) sellaisten **kotieläintuotannon käytäntöjen soveltaminen**, jotka parantavat eläinten **immuunijärjestelmää ja luonnollista taudinvastustuskykyä**, ja joita ovat erityisesti säännöllinen liikunta ja pääsy ulkojaloittelualueille ja tarvittaessa laidunmaalle;

14 artikla

e) tautien ennaltaehkäisy ja eläinlääkinnälliset hoidot:

i) tautien ennaltaehkäisyn perustana ovat rotujen ja kantojen valinta, kotieläinten hoitokäytännöt, laadukas rehu, eläinten liikunta, asianmukainen eläintiheys sekä tarkoituksenmukaisessa hygieenisessä kunnossa pidettävät riittävät ja asianmukaiset eläinsuojat;

ii) tautien hoitoon on ryhdyttävä välittömästi eläimen kärsimyksen estämiseksi; kemiallisesti syntetisoituja eläinlääkkeitä, myös antibiootteja, voidaan käyttää tarvittaessa ja tiukoin edellytyksin, jos fytoterapeuttisten, homeopaattisten ja muiden tuotteiden käyttö ei tule kyseeseen. Erityisesti on määriteltävä rajoituksia hoitokertojen ja varoaikojen osalta;

iii) immunologisten eläinlääkkeiden käyttö on sallittua;

iv) yhteisön lainsäädännön nojalla määrätyt hoidot ihmisten ja eläinten terveyden suojelemiseksi ovat sallittuja;

Komission asetus (EY) N:o 889/2008

Tautien ennaltaehkäisy ja eläinlääkinnällinen hoito

23 artikla

Tautien ennaltaehkäisy

- Kemiallisesti syntetisoitujen allopaattisten eläinlääkkeiden tai antibioottien käyttö ennaltaehkäisevään hoitoon on kielletty**, sanotun kuitenkin rajoittamatta 24 artiklan 3 kohdan soveltamista.
- Kielletään kasvun tai tuotannon edistämiseen tarkoitettujen aineiden (myös antibioottien, kokkidiostaattien ja muiden kasvun edistämiseen tarkoitettujen keinotekoisten valmisteiden), hormonien tai vastaavien aineiden käyttö lisääntymisen säätelämiseksi (esim. kiima-aikojen käynnistäminen tai samanaikaistaminen) tai muihin tarkoituksiin.**
- Jos eläimet hankitaan muuta kuin luonnonmukaista tuotantoa harjoittavista yksiköistä, paikallisista olosuhteista riippuen voidaan soveltaa seulontakokeiden tai karanteeniaikojen kaltaisia erityistoimenpiteitä.**

4. Eläinsuojat, karsinat, laitteet ja välineet on puhdistettava ja desinfioitava asianmukaisesti ristitartuntojen ja tauteja kantavien organismien muodostumisen ehkäisemiseksi. Ulosteeet, virtsa ja tähteeksi jäänyt tai haaskaantunut rehu on poistettava riittävän usein hajujen muodostumisen ja hyönteisten tai jyrsijöiden houkuttamisen välttämiseksi. Asetuksen (EY) N:o 834/2007 14 artiklan 1 kohdan f alakohdan soveltamiseksi **eläinsuojien ja eläinten pidossa käytettävien laitteiden puhdistuksessa ja desinfiomisessa saa käyttää ainoastaan liitteessä VII lueteltuja tuotteita. Rotanmyrkyjä (joita käytetään ainoastaan pyydyksissä) ja liitteessä II lueteltuja tuotteita voidaan käyttää hyönteisten ja muiden tuholaisten poistamisessa eläinsuojista ja eläinten pidossa käytettävistä laitteista.**

5. **Rakennuksia on pidettävä tyhjiällä jokaisen kasvatetun siipikarjaerän jälkeen.** Tänä aikana rakennus laitteineen on puhdistettava ja desinfioitava. Lisäksi **ulkotarhat on pidettävä tyhjiällä kunkin kasvatetun siipikarjaerän jälkeen** kasvuston takaisinkasvun mahdollistamiseksi. Jäsenvaltioiden on vahvistettava ajanjakso *, jonka ajan ulkotilat on pidettävä tyhjiällä. Toimijan on pidettävä kirjaa tämän ajanjakson soveltamisesta. Näitä vaatimuksia ei sovelleta, kun siipikarjaa ei kasvateta erissä, sitä ei pidetä ulkotarhassa ja se voi liikkua vapaasti koko päivän ajan.

* **MMM asetus luonnonmukaisesta tuotannosta 454/2015: 4 § Siipikarjatarhojen tyhjiällä pito**

Toimeenpanoasetuksen 23 artiklan 5 alakohdassa tarkoitettua siipikarjan ulkotarhaa on pidettävä tyhjiällä **vähintään kaksi kuukautta** kunkin kasvatetun siipikarjaerän jälkeen. Tätä vaatimusta ei kuitenkaan sovelleta rajattuun alueeseen, joka on välittömästi rakennuksen ulosmenoluukkujen ulkopuolella, jos kyseisen alueen alusta vaihdetaan tai puhdistetaan säännöllisesti.

Komission asetus (EY) N:o 889/2008

24 artikla

Eläinlääkinnällinen hoito

1. Jos asetuksen (EY) N:o 834/2007 14 artiklan 1 kohdan e alakohdan i alakohdassa säädetyistä eläinten terveyden varmistamiseksi toteutetuista ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä huolimatta eläimet sairastuvat tai loukkaantuvat, ne on **hoidettava viipymättä, tarvittaessa eristettyinä, ja tähän soveltuvissa tiloissa.**
2. Kemiallisesti syntetisoitujen allopaattisten eläinlääkkeiden tai antibioottien sijasta on **mieluummin käytettävä fytoterapeuttisia tai homeopaattisia tuotteita, hivenaineita ja liitteessä V olevassa 1 osassa ja liitteessä VI olevassa 3 osassa lueteltuja tuotteita edellyttäen, että niillä on todellista terapeuttista vaikutusta eläinlajin kohdalla ja että ne ovat soveltuvia hoidon kannalta.**
3. Jos 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden käytöllä ei ole vaikutusta sairauden tai loukkaantumisen hoidossa ja hoitotoimenpide on välttämätön eläimen kärsimysten tai hädän välttämiseksi, **voidaan käyttää kemiallisesti syntetisoituja allopaattisia eläinlääkkeitä tai antibiootteja eläinlääkärin vastuulla.**

- 4. Lukuun ottamatta rokotteita, loisten vastaisia käsittelyjä ja pakollisia taudinhävittämisohjelmia, kun eläimelle tai kasvatuserälle annetaan yli kolme kemiallisesti syntetisoitujen allopaattisten eläinlääkkeiden tai antibioottien avulla suoritettavaa hoitokertaa 12 kuukaudessa tai useampi kuin yksi hoitokerta, jos eläimen tuotantoelinkaari on alle vuoden mittainen, kyseisiä eläimiä tai niistä peräisin olevia tuotteita ei saa myydä luonnonmukaisina tuotteina, ja eläimiin on sovellettava 38 artiklan 1 kohdassa määriteltyjä siirtymävaiheita. Tällaisten olosuhteiden esiintymisestä on pidettävä kirjaa tarkastuslaitokselle tai -viranomaiselle.**
- 5. Eläimelle normaaleissa käyttöolosuhteissa allopaattisen eläinlääkkeen avulla suoritettun viimeisen hoitokerran jälkeen noudatettava varoaika** ennen kuin kyseisestä eläimestä voidaan valmistaa luonnonmukaisesti tuotettuja elintarvikkeita on kaksinkertainen direktiivin 2001/82/EY 11 artiklassa tarkoitettuun lainmukaiseen varoaikaan nähden tai, jos varoaikaa ei ole asetettu, **48 tuntia** *.

Suomessa kaikilla eläinlääkkeillä on varoaika: jos varoaika = 0, luomussa 2 x 0 = 0.

Lääkintä ja luomueläintuotanto

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dairy_cow.jpg

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:A_sheep_in_the_long_grass.jpg

<https://pixabay.com/en/cow-calf-suckler-beef-pasture-489687/>

http://www.createdebate.com/debate/show/COW_VS_PIG

<https://pixabay.com/fr/coq-poulet-poule-peck-1001892/>

Lääkinnän haasteet luomussa

- Luomueläinten lääkinnästä ei dataa Evirassa eikä ELY-keskuksessa, 'haasteet' tarkastajien ja ELY-keskusten luomuvastaavien haastatteluiden perusteella.
- **Ei suuria tiedossa olevia ongelmia. Yksittäisiä tapauksia. 2016: 959 tilaa, joista 63 mehiläistoimijaa.**
- Luomutarkastaja voi tarkastaa lääkintätiedot, jotka toimija hänelle esittää.
- Eläinlääkäreiden luomutuotantoehtojen tuntemus
  - Luomutuotanto perustuu lainsäädäntöön.
  - Luomutila: pellot valvonnassa, eläimet tavanomaisia.
  - 'Eläinlääkärin todistus, lausunto, suositus, määräys, ohje'. Viljelijä on aina itse vastuussa, että tuotantoehtoja on noudatettu.
  - Valmiste itse ei voi muuttua lääkkeestä rehuaineeksi tai toisinpäin eläinlääkärin päätöksellä.

Lääkinnän haasteet luomussa

- Joskus eläintä ei lääkitä, vaikka tarvetta kenties olisi.
- Eläinlääkettä käytetty eläimelle A, kirjaus eläimelle B.
- Tavanomaisen rehuaineen käyttö (pellavan siemen, melassi, propyleeniglykoli).
- Yksi hoitokertamerkintä samasta sairaudesta. Haasteena arvio, milloin on kyse samasta sairaudesta.
- Sorkkahoito, magneetti. Eivät johda hoitokertamerkintään. Hoitokertamerkintä seuraa lääkityksestä.
- Viljelijät haluavat käyttää eläimelle kipulääkettä, mutta lääkevalmisteena käyttö johtaa lääkintäkertaan ja mahdollisesti kaksinkertaiseen varoaikaan -> käyttöä vältetään. Pakollista kivunlievitystä ei lasketa hoitokertoihin (nupoutus, kastointi).
- **Sairaat hoidetaan, mutta ei muita hoitoja. Kustannus.**

Fytoterapia (Sari Koski, Fimea)

- Kemiallisesti syntetisoidut allopaattiset eläinlääkkeet: lääkkeet, joilla on tieteellistä näyttöä.
- Fytoterapeuttiset valmisteet:
  - Fytoterapia eli kasvilääkintä on ongelmallinen määritelmän suhteen. Virallista määritelmää sanalle fytoterapia ei lainsäädännössä ole ja usein tämän termin alle sekoittuvat kasvirohdoksista valmistetut lääkevalmisteet ja myös muiden lainsäädäntöjen alaiset kasviperäiset valmisteet, jotka eivät ole lääkevalmisteita.
  - 'Ovatko fytoterapeuttiset valmisteet aina eläinten lääkinnässä lääkevalmisteita?' Eivät ole. **Luokittelu lääke vai ei-lääke tehdään valmistekohtaisesti.**

Homeopatia (Henriette Helin-Soilevaara, Evira)

- **Eläimille tarkoitetut homeopaattiset valmisteet ovat eläinlääkevalmisteita.** Homeopaattisille valmisteille voidaan myöntää myyntilupa tai ne rekisteröidään tai apteekissa valmistetuista homeopaattisista valmisteista tehdään ennakoilmoitus Fimeaan.
- **Suomessa ei tällä hetkellä ole voimassa eikä ole haettu myyntilupaa tai rekisteröintiä yhdellekään eläimille tarkoitetulle homeopaattiselle valmisteelle.**
- Tästä huolimatta muille kuin tuotantoeläimille rekisteröityjä/tarkoitettuja homeopaattisia valmisteita (ihmisille ja seuraeläimille) voidaan käyttää tuotantoeläimille ns. kaskadi-periaatteen mukaisesti. Kaskadiperiaate edellyttää, että lääkettä käytetään eläinlääkärin antamien yksityiskohtaisten ohjeiden mukaisesti. Apteekissa voidaan valmistaa 'ex tempore' -valmisteita eläinlääkärin reseptin mukaan ja niissä käytettävien homeopaattisten kantojen täytyy olla MRL-asetuksen (37/2010) taulukossa 1. Lisäksi homeopaattisen kantaliuoksen tulee olla laimennettu vähintään 1/10 000 eli D4. D4 –laimennoksen katsotaan olevan riittävän laimea, jotta esimerkiksi haitallisia jäämiä ei jäisi elintarvikkeisiin.
- Kun homeopaattisia lääkevalmisteita käytetään eläimen sairauden hoitoon, on muistettava eläinsuojelulain 5 § vaatimus siitä, että eläimen sairastuessa sen on saatava asianmukaista hoitoa. Eli tällöin olisi eläimen hoidosta päätettävä yhdessä eläinlääkärin kanssa.

Linkkejä

- Rehuaineet: **KOMISSION ASETUS (EU) 2017/1017**, annettu 15 päivänä kesäkuuta 2017
- **Lisäainerekisteri:**
https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/animal-feed-eu-reg-comm_register_feed_additives_1831-03.pdf
- **Lääkeluettelo:** <https://www.evira.fi/elaimet/elainten-terveys-ja-elaintaudit/laakitseminen/laakeluettelot/> (17.7.2017)
- Kaikilla tuotantoeläimille käytettävillä lääkkeillä on oltava MRL-arvo (maximum residue limit): <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:02010R0037-20150517&from=EN>

Varoaika

Kaikille myyntiluvallisille valmisteille määrätään varoaika myyntiluvan myöntämisen yhteydessä. Tuotantoeläimille ei saa käyttää muita lääkkeitä kuin niille hyväksytyjä lääkkeitä.

Eläinlääkäri voi joskus joutua pidentämään varoaikaa esim. valmisteyhteenvedon annoksesta poikkeamisen vuoksi (lääkitsemislaki 387/2014, 13 §) tai käyttäessään toiselle eläinlajille hyväksytyä valmistetta kaskadin mukaan.

Maa- ja metsätalousministeriön asetus lääkkeiden käytöstä ja luovutuksesta eläinlääkinnässä (17/14)

Liite 2, Luku 3. Tuotantoeläimille käytettävien lääkkeiden varoajat

1. Eläinlääkäri on määrättävä vähintään seuraavat varoajat tuotantoeläimelle käytettävälle lääkkeelle, jos lääkevalmisteen myyntiluvassa tai muussa kulutukseen luovuttamista koskevassa luvassa ei ole varoaikaa kyseiselle eläinlajille tai sitä läheisesti muistuttavalle eläinlajille:

- maito 7 vuorokautta;
- nisäkkäiden ja siipikarjan liha ja elimet 28 vuorokautta;
- munat 7 vuorokautta;
- kalat 500 astevuorokautta

Ihmisille hyväksytyt lääkkeet eläimille

- Vain erikseen sallittuja, ihmisille hyväksytyjä lääkkeitä saa käyttää tuotantoeläimille.
- http://www.fimea.fi/elainlaakkeet/elainlaakkeiden_erityisluvat/luettelot_valmisteista_elaimille
- Luettelossa on mainittu eläinlaji, jolle valmistetta saa käyttää, sekä tarvittaessa muita mahdollisia ehtoja valmisteen käytölle.

Voiko eläinlääkäri jättää tilalle kipulääkkeitä, joita toimija omalla päätöksellä käyttää eläimelle?

Vain, jos lainsäädännön ehdot täyttyvät.

- Lääkitsemislaki 387/2014 16 § ja 20 §

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140387#Pidp452029472>

- MMMa 17/14 liite 4

http://mmm.fi/documents/1410837/1817140/Laakkeiden_luovutus_.pdf/a7ff23f1-83f0-4a3e-9bf5-51babbfc837a

Vain ns. terveydenhuoltotiloilla (SIKAVA ja NASEVA) ja vain kun yllämainitut ehdot täyttyvät. Lääkkeiden käyttötarkoitukset täytyy olla kirjattu terveydenhuoltosuunnitelmaan eikä niitä saa käyttää muihin tarkoituksiin.

Munivat kanat

Vuosi	Luomutiloja	Luomukanoja	Kanoja (1000)	Luomukanoja % kanoista
2016	48	203 772	3 661,9	5,6
2015	48	197 707	3 594,5	5,5
2014	37	166 337	3 645,3	4,6
2013	34	162 711	3 432,2	4,7
2012	36	136 109	3 172,6	4,3
2011	33	112 661	3 304,3	3,4
2010	28	97 598	3 393,8	2,9

Haasteet, munivat kanat

- Ei ongelmia
- Rokotukset sallittu

Uuhet

Vuosi	Luomulammas tiloja	Luomu-uuhia	Uuhia (1000)	Luomu-uuhia % uuhista
2016	181	22 843	76,3	29,9
2015	169	22 708	73,8	30,8
2014	149	18 978	69,3	27,4
2013	135	17 925	69,3	25,9
2012	126	13 827	67,7	20,4
2011	106	12 064	67,4	17,9
2010	92	10 041	64,8	15,5

Haasteet, lampaat

- Joskus loiskäsittelyistä (*ecto* ja *endo*) ei huolehdita.
- Yleisesti, ei suuria ongelmia.
- Lääkettä jätetään tilalle ja myöhemmin sitä annetaan muille eläimille. Eläinlääkäri ei kirjoita lääkintää jokaiselle eläimelle.

Emolehmät

Vuosi	Luomuemo- lehmätilat	Luomuemolehmät	Emolehmät (1000)	Luomuemolehmiä % emolehmistä
2016	504	18 340	59,0	31,1
2015	476	17 621	58,7	30,0
2014	440	15 490	57,8	26,8
2013	424	15 020	57,3	26,2
2012	390	14 109	58,0	24,3
2011	336	11 865	57,3	20,7
2010	295	10 473	55,4	18,9

Haasteet, emolehmät

- Erittäin vähän, tuotantopaine alhainen.
- Joskus loiskäsittelyistä (*ecto* ja *endo*) ei huolehdita.

Emakot

Vuosi	Luomutiloja	Luomuemakoita	Emakoita (1000)
2016	9	975	95,4*
2015	11	981	102,1*
2014	11	1 132	120,8
2013	10	916	125,9
2012	9	423	133,1
2011	7	518	142,7
2010	8	509	150,5

Haasteet, siat

- Porsaiden rauta (lääkevalmiste -> hoitokerta).
- Lihasika – yksi hoitokerta.
- Lääkittyjen eläinten merkintä.
- Porsaita lääkitty ennen vieroitusta -> tiedetäänkö loppukasvattamossa lääkinnästä?
- Hännänpurenta – olosuhteet
- Polvet

Fe luomuporsaille

- Luomusikatoimijoita 7 ELY-keskuksen alueella
- Luomuporsaille käytetty 2015 ja 2016:
  - Ursoferran 200 mg (eläinlääkevalmiste)
  - Uniferon (eläinlääkevalmiste)
  - Porsifer turverautapaali (ei luomuun)
  - Hyofer P porsasrautatahna (ei luomuun)

Lypsylehmät

Vuosi	Luomumaitotilat	Luomulypsylehmät	Lypsylehmät (1000)	Luomulypsy- lehmien osuus % lypsylehmistä
2016	150	8 432	282,4	3,0
2015	153	8 438	285,1	3,0
2014	153	7 354	285,2	2,6
2013	148	6 290	283,1	2,2
2012	158	6 447	283,6	2,3
2011	147	5 776	285,5	2,0
2010	140	4 809	289,3	1,7

Luomulypsylehmät, haasteet

- Lypsylehmien ruokinta, erityisesti *pre-* ja *post-partum*.
- Umpeenpanolääkintä (23 artikla 1. !), varoaika.
- Tavanomaisen rehuaineen käyttö.
- Lääkettä jätetään tilalle ja myöhemmin sitä annetaan muille eläimille. Eläinlääkäri ei kirjoita lääkintää jokaiselle eläimelle.
- Propyleeniglykolin (rehuaine) käyttö.
- Luomumaidontuottajan kommentti: vähemmän lääkintätarvetta luomuun siirtymisen jälkeen.
- Umpeenpano- ja kalsiumvalmisteiden käyttö rutiininomaisesti.
- Utaretulehdus: linimentit, antibiootit (käyttö vähenee), tiheä lypsy, imettäjälehmäksi, neljänneksen umpeutus.
- Vasikat: nupoutus, ei ongelmia.

Küitos!

